

การพัฒนานวัตกรรมเพื่อสร้างความสนใจนักเรียนสืบสานด้านวัฒนธรรม
ประเพณีล้านนาของโรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่*

THE INNOVATION DEVELOPMENT FOR THE STUDENTS' INTEREST
ON INHERITING LANNA CULTURE AND TRADITIONAL
OF ANUBAN CHIANG MAI SCHOOL

กรกฎ หลานรักษ์

Korakod Lanruk

โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่

Anubaan Chiangmai School, Thailand

Corresponding Author; E-mail: korakod@abcm.ac.th

บทคัดย่อ

การพัฒนานวัตกรรมเพื่อสร้างความสนใจนักเรียนสืบสานด้านวัฒนธรรม ประเพณี ล้านนาของโรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ เป็นงานวิจัยที่ดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ มี วัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ปัญหาการขาดการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี 2) ศึกษาแนวทาง ในการแก้ไขปัญหาโดยการพัฒนานวัตกรรม และ 3) ตรวจสอบประสิทธิภาพของนวัตกรรม ดำเนินการวิจัย 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ขั้นที่ 2 รวบรวมข้อมูล จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ รวม 18 คน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกตามกรอบการสัมภาษณ์ ขั้นที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูล โดยนำประเด็นจากการสัมภาษณ์และสรุปปัจจัยเงื่อนไขการขาดการสืบสาน วัฒนธรรมประเพณี ขั้นที่ 4 พัฒนาและหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมโดยการทดลองใช้จริง ขั้นที่ 5 สรุปผลการใช้นวัตกรรม

ผลการวิจัยพบว่า 1) การขาดการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีล้านนาเกิดจาก เทคโนโลยีซึ่งมีอิทธิพลต่อนักเรียนในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งเกิดมาพร้อมกับเครื่องใช้ที่เป็น เทคโนโลยีที่ผู้ปกครองจัดหาให้เพื่อใช้ค้นคว้า ทำการบ้าน การงาน เช่น โทรศัพท์มือถือซึ่งมี โปรแกรมที่รุ่มร่าให้เกิดความสนใจ โดยเฉพาะในช่วงอายุช่วง 10 ขวบ มีความอยากรู้อยากเห็น กอปรกับผู้ปกครองและโรงเรียนให้ความสนใจด้านการอ่านออก เขียนได้จนขาดการสืบสาน วัฒนธรรม การจัดกิจกรรมจึงจัดเพื่อให้ “ได้จัด” ผลที่เกิดขึ้นคือนักเรียนไม่กล้าพูดคำเมือง ขาด ความสนใจเรียนวิชาดนตรีนาฏศิลป์และวัฒนธรรมไทย 2) จากประเด็นดังกล่าวผู้วิจัยจึงสืบ ค้นหาวิธีการหาแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียนจากทฤษฎีและ

* Received 21 July 2025; Revised 21 August 2025; Accepted 28 August 2025

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและพบว่านวัตกรรมที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียนและส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ คือ “การส่งเสริมให้นักเรียนคิดนอกกรอบ” และ 3) จากผลการทดลองนวัตกรรม “คิดนอกกรอบ” 5 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 ครูนำเสนอรูปภาพเครื่องดนตรีต่าง ๆ และกระตุ้นให้นักเรียนจินตนาการว่าเครื่องมือแต่ละอย่างใช้ทำอะไร ขั้นที่ 2 กระตุ้นให้จินตนาการว่ามีเสียงเป็นแบบใด ขั้นที่ 3 ครูเปิดเสียงการเล่นดนตรีทั้งหมด ขั้นที่ 4 ให้จินตนาการว่า เสียงแต่ละเสียงมาจากเครื่องดนตรีชิ้นใด และขั้นที่ 5 ครูนำเครื่องดนตรีจริง ให้นักเรียนสัมผัสด้วยตนเองและให้ลองใช้เครื่องดนตรีโดยสมัครใจ ไม่มีการบังคับให้เล่นเพลงอะไร ผลการทดลองนวัตกรรมการเรียนการสอน พบว่า นักเรียนร้อยละ 50 สนใจฝึกฝนเล่นเครื่องดนตรีพื้นเมือง ร้อยละ 15 สนใจผลิตหรือพัฒนาเครื่องดนตรีพื้นเมืองซึ่งบรรพบุรุษมีไว้ที่บ้าน และร้อยละ 25 เลือกร้องเพลงพื้นเมือง ในขณะที่ผู้ปกครองร้อยละ 100 ส่งเสริมให้นักเรียนฝึกซ้อมเล่นเครื่องดนตรี ร้องเพลง ตามความถนัดของตนเอง

คำสำคัญ : การพัฒนานวัตกรรม, การสร้างความสนใจ, การสืบสานด้านวัฒนธรรมประเพณีล้านนา

Abstract

The objectives of the research entitled: The Development of The Students' interest on Inheriting Lanna Culture and Traditional of Anuban Chiang Mai School conducted by qualitative research were : 1) to identify the causes of lacking in inheriting Lanna Culture and Traditional, 2) to search for innovation that tackles the solutions and 3) to draw conclusions of the innovation effectiveness. The research designed with 5 steps, composed of: Step 1 Data gathering according to the actual context, Step 2 In-depth interview with 18 key informants, Step 3 Data interpretation and to draw conclusions of the causes, Step 4 Develop the innovations and try-out the innovation and Step 5 Draw conclusions whether or not the innovation effectiveness.

The results revealed that: 1) The causes of lacking in inheriting Lanna Culture and Traditional due to the advance of technology that impact to the Gen Z whom were born with technologies that parents provided for resources searching to complement their homework, such as cell phones that attached to various programs to stimulate the teen agers who are eager to learn new things while their parents and school themselves devote their carriables to fulfill the students competence on readings, writings and ignoring inheriting Lanna Culture

and Traditional. Even the school organizes the Lanna culture and tradition, but it is “just for the sake of doing”. 2) Those of the Lanna students neither dare not to speak their own native languages nor learning Lanna Culture and Traditional. The teacher thus searched for the alternative innovative activities from theories and related researches to draw the interest of those students and found that the activities related to promoting “think out of the box”. And 3) The teacher then implements “the think out of the box model”, starting with 1) showing the music instruments picture; 2) stimulate to imagine what of each instrument is for as well as the sound; 3) The sound of music was presented; 4) Students try to imagine the relationship between the instrument and the sound; 5) The music instruments were presented, students were allowed to freely touch and to play with the one they want to. The result from implementing the model concluded that 50% of the students interested in playing these Lanna music, 15% of them interested in producing and/or developing the instruments belonging to their ancestors and the rest of 25% prefer to sing Lanna songs. Whereas 100% of the parents support their children to practice whatever they need after classes.

Keywords: Innovation development, students’ interest, inheriting Lanna Culture and Traditional

บทนำ

นับตั้งแต่ศตวรรษที่ 21 ซึ่งเริ่มจาก 1 มกราคม ค.ศ. 2001 (aa.usno.navy.mil, online; hko.gov.hk, online; wikipedia.org, online) เป็นต้นมา ได้มีพัฒนาการของเทคโนโลยีและแพร่กระจายมาสู่คนยุค Gen Z (เกิดช่วงปี พ.ศ.2539-2552) ซึ่งมีอายุระหว่าง 11 - 24 ปี อย่างรวดเร็ว การที่สังคมและเทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วดังกล่าวนั้น ได้สร้างความแปลกแยกเกิดขึ้นในสังคม โดยเฉพาะวัฒนธรรมข้ามชาติที่ได้ซึมซับเข้าเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของคนยุคดังกล่าวอย่างมากในทางตรงกันข้ามจากการสังเกตของผู้วิจัยตลอดมาในช่วงของการสอนกว่า 10 ปีพบว่าวัฒนธรรมท้องถิ่นดั้งเดิมของไทยได้รับความสนใจจากนักเรียนน้อยลงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่ได้เติบโตมาพร้อมกับกระแสเทคโนโลยีและการสื่อสารออนไลน์ผ่าน

คอมพิวเตอร์และมือถือ สอดคล้องกับที่ Chang Zhu and Nadine Engels (2010: 136) กล่าวว่า มีผลกระทบต่อการสืบทอดวัฒนธรรมแต่โบราณ ซึ่ง อรมน ปั่นทอง และ วรวิทย์

ประสิทธิ์ผล (2021:159) กล่าวเสนอแนะว่าการสืบทอดวัฒนธรรมนั้นผู้ที่มิบทบาทสำคัญคือผู้ถ่ายทอดวัฒนธรรมจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการพัฒนาเทคนิคด้านการเพิ่มประสิทธิภาพในวิธีการถ่ายทอดที่ทันสมัยและสรรหาส่วนที่เป็นที่สนใจในการถ่ายทอดจากมากไปหาน้อยและกระบวนการสื่อสารที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการถ่ายทอดคือกระบวนการแบบมีส่วนร่วมจากล่างขึ้นบน (Bottom Up Participation Action Process) เป็นวิธีที่จะให้ผู้รับการถ่ายทอดเปิดใจและเข้าร่วมกิจกรรมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มต้นและเห็นการเปลี่ยนแปลงเป็นระยะตลอดกิจกรรม ทั้งนี้ การสร้างความตระหนักและความรู้ในสิ่งที่ต้องการถ่ายทอดจำเป็นต้องมีการวางแผนและดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไปและตรงตามความต้องการของผู้รับการถ่ายทอดอย่างเปิดใจเพื่อการยอมรับวัฒนธรรมและการสืบสานวัฒนธรรมต่อไป

ในขณะที่ Mokhber, Mozhdah; Wan Ismail, Wan Khairuzzaman bin and Vakilbashi, Amin (2015: 222) และ Junga, Dong I.; Chowb, Chee and Wu, Anne (2003:525) เน้นว่า ในปัจจุบันทุกองค์กรต่างเผชิญกับสิ่งแวดล้อมที่มีการปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะเทคโนโลยี รวมถึงความสนใจความต้องการผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ หรือบริการที่มีประสิทธิภาพขึ้น เพื่อให้องค์กรเติบโตและอยู่รอดได้ (to grow and survive) องค์กรต่าง ๆ รวมถึงรูปแบบของการจัดการศึกษาจึงต้องพัฒนาเพื่อการแข่งขันอย่างรุนแรง โดยเฉพาะในเมืองใหญ่ที่มีโรงเรียนนานาชาติเพิ่มมากขึ้นจำนวนมากทั้งปริมาณสถานศึกษาและนักเรียนที่มาจากรอบครัวชนชั้นกลางค่อนข้างสูงและสูงที่สามารถจ่ายค่าเล่าเรียนสูงลิ่วได้ ซึ่งสิ่งที่ท้าทายกับลูกค้า (ผู้ปกครองและนักเรียน) คือการนำเสนอความโดดเด่นด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีนั้นเอง (Boelens, R., De Wever, B., & Voet, M. 2017:2)

Zhu, Chang and Engels, Nadine (2014: 136); Boelens, R., De Wever, B., & Voet, M. (2017:2) วชิรศักดิ์ มัชฌิมภาโร(2557: 2) กล่าวในทำนองเดียวกันว่า การได้มาซึ่งความรู้ยุคปัจจุบันซึ่งเป็นยุคข่าวสารข้อมูลสังคมดิจิทัล (digital society) มีผลทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งเทคโนโลยีและเศรษฐกิจย่อมส่งผลให้ผู้เรียนมีทางเลือกในการแสวงหาความรู้ที่เขาคิดว่าสนุก น่าสนใจกว่า การจัดการศึกษาจึงต้องขับเคลื่อนตามให้ทันด้วยเครื่องมือและวิธีการที่ตอบสนองความสนใจ ต้องการดังกล่าว เช่น การนำเสนอการสอนแบบใหม่ (new methods) เทคนิควิธีใหม่เป็นต้น (McKeown, 2008) รวมถึงการจัดสื่อผสมผสาน (Boelens, R., De Wever, B., & Voet, M. 2017:5) โดยการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนคิดนอกกรอบ (ศูนย์ความคิดสร้างสรรค์ ฤทธิไกร ตูลวรรณะ (2547); Cooks-Campbell, Allaya(online)

วชิรศักดิ์ มัชฌิมภาโร(2557:1) ภูษิต สกิตพงษ์(2016: 239) กล่าวถึงนวัตกรรมการศึกษาซึ่งหมายถึงสิ่งใหม่ ๆ ที่ใช้ในการเรียนการสอน และวิธีการสอนแบบใหม่ ๆ นั้น นวัตกรรมการศึกษาเป็นสิ่งที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ อาจแบ่งได้ 2 ประเภทใหญ่ คือ วิธีสอนและสื่อการสอน นวัตกรรมการศึกษาเป็นสิ่งที่ผู้สอนใช้ในการพัฒนาผู้เรียน เพื่อเกิดกระบวนการ เรียนรู้ทั้ง 3 ขั้น คือ ขั้นการรับรู้ ขั้นการทำความเข้าใจในสิ่งที่รับรู้มา และขั้นการ

ปรับเปลี่ยน โดยกูชิต สถิตพงษ์(2016: 239) เน้นว่าแนวโน้มของนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 จะสามารถเข้าถึงได้ง่ายทั้งรูปแบบและวิธีการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่น ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ตามอัธยาศัยและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้ เพื่อการแสวงหา ค้นคว้า และปฏิสัมพันธ์กันด้วยการใช้ระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์เข้ามามีส่วนร่วม ตลอดจนกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นผู้สอนจะต้องคำนึงจากความต้องการของผู้เรียนและกลุ่มเป้าหมายเป็นหลัก โดยที่ผู้สอนจะมีหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก ชี้แนะ สร้างแนวทาง และกระตุ้นในการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้ค้นหาความรู้ เกิดกระบวนการสร้างองค์ความรู้เกิดการคิดวิเคราะห์และการสังเคราะห์ข้อมูลความรู้ขึ้นด้วยตนเองซึ่ง Yerimadesi, Y Kiram, Lufri , and Festiyed(2018) และวรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอชิป จิตตฤกษ์ (2554) กล่าวเสริมว่าเมื่อผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ได้แล้วจะเกิดผลดีและนับเป็นการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างจากเดิมที่ผู้สอนเป็นเพียงผู้บรรยายหรือถ่ายทอดความรู้ผ่านสื่อการสอนเพียงอย่างเดียวดังนั้น การจัดระบบการศึกษาในทุกระดับจึงสมควรที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนเพื่อรองรับการเรียนรู้สู่โลกภายนอกได้อย่างแท้จริงให้กับผู้เรียนและเพื่อเป็นการยกระดับการศึกษาไทยให้ทัดเทียมกับนานาชาติประเทศ

ในการส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมใหม่ขึ้นนั้น Buheji, Mohamed (2019); Bolton, Gillie (2004) กล่าวว่าสิ่งที่ขาดไม่ได้คือกระบวนการสะท้อนคิด(reflective thinking) ที่จะช่วยปรับเปลี่ยนจากการตัดสินใจที่ยึดความเห็นของตนเป็นหลักได้ รวมถึงช่วยในการเรียนรู้ในขณะที่ต้องเผชิญสภาวะต้องแก้ปัญหาโดยลอยมา 1 ก้าวเพื่อได้ขบคิดแนวทางการแก้ปัญหาให้ชัด (Teekman and Rgon, 2000)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาประเด็นการขาดการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี โดยการศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขของการขาดการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีเกิดจากสาเหตุใดและศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาโดยการพัฒนานวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปดำเนินการขยายผลให้แก่ชุมชนวิชาการเพื่อสืบสานวัฒนธรรมประเพณีล้านนาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและชี้ชัดประเด็นการขาดการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาโดยการพัฒนานวัตกรรม
3. เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของนวัตกรรม

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยที่เก็บข้อมูลโดยวิธีคุณภาพ (Qualitative Research) มีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 เก็บข้อมูลโดยการศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในบริบทที่ปรากฏในห้องเรียน และในโรงเรียน โดยอาศัยฐานข้อมูลจากเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) จากการศึกษาเอกสารเพื่อสร้างกรอบการสัมภาษณ์

ขั้นที่ 2 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ข้อมูลเชิงประจักษ์จากนักเรียนได้แก่พฤติกรรม กระบวนทัศน์ของนักเรียนและผู้ปกครองเกี่ยวกับการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีล้านนา โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คือนักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนเพื่อวิเคราะห์ต่อไป

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ประกอบด้วย

1.1 กลุ่มที่ 1 หัวหน้าห้องและรองหัวหน้าห้องนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาดนตรีนาฏศิลป์และวัฒนธรรมไทย จำนวน 2 คน

1.2 กลุ่มที่ 2 นักเรียนชายและหญิงที่มีพื้นฐานเป็นคนล้านนา อย่างละ 2 คน รวม 4 คน

1.3 กลุ่มที่ 3 นักเรียนชายและหญิงที่มีพื้นฐานเป็นคนย้ายถิ่นจากจังหวัดอื่น อย่างละ 2 คน รวม 4 คน

1.4 กลุ่มที่ 4 ผู้ปกครองนักเรียนชายและหญิงที่มีพื้นฐานเป็นคนล้านนา อย่างละ 2 คน รวม 4 คน

1.5 กลุ่มที่ 5 ผู้ปกครองนักเรียนชายและหญิงที่มีพื้นฐานเป็นคนย้ายถิ่นจากจังหวัดอื่น อย่างละ 2 คน รวม 4 คน รวมผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 18 คน

รวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยผู้วิจัยสร้างกรอบการสัมภาษณ์จากการศึกษาเอกสาร

ขั้นที่ 3 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำประเด็นที่สัมภาษณ์เชิงลึก มาเขียนเชิงวิเคราะห์และสรุปประเด็นปัจจัยเงื่อนไขของปัจจัยของการขาดการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี

ขั้นที่ 4 พัฒนาและหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมโดยการทดลองใช้จริง

ขั้นที่ 5 สรุปผลการใช้นวัตกรรม

ผลการวิจัย

1. ในการศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขของการขาดการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีล้านนาของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ พบว่า เทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อนักเรียนซึ่งเป็นเยาวชนในยุคศตวรรษที่ 21 หรือ Gen Z อย่างมาก เนื่องจากเกิดมาพร้อมกับเครื่องใช้ไม่สอยที่เป็นเทคโนโลยีซึ่งผู้ปกครองส่วนใหญ่จัดหาให้บุตรที่ต้องใช้ โดยเฉพาะเมื่อต้องค้นคว้าเนื้อหา ทำการบ้าน การงานส่งครู เช่น โทรศัพท์มือถือ ในกรณีที่โทรศัพท์มือถือมีโปรแกรมต่าง ๆ ที่รู้มั่วให้นักเรียนเกิดความสนใจ โดยเฉพาะในช่วงอายุช่วง 10 ขวบ มีความอยากรู้อยากเห็นอย่างมาก สอดรับกับงานเอกสารที่ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดจากนักวิชาการและนักวิจัยทั้งในและ

ต่างประเทศ ต่างพบอย่างสอดคล้องกันว่าปัจจัยและเงื่อนไขต่างๆ ที่ส่งผลต่อปัญหาการขาด การสืบสานวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นของตนเอง ในที่นี้หมายถึงวัฒนธรรมประเพณีล้านนา ของนักเรียน โดยเฉพาะในบริบทโรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่เกิดจากหลายองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ช่วงวัยของนักเรียนที่เป็นวัยอยากรู้อยากเห็นสิ่งที่ปรากฏทั่วไปในชีวิตประจำวันที่ตั้งใจ ความสนใจ และก่อกวนกับผู้ปกครองและโรงเรียนให้ความสนใจให้บุตรหลานของตนเองอ่านออก เขียนได้เป็นสำคัญ ในขณะที่โรงเรียนก็สนองความต้องการของผู้ปกครองจึงเน้นไปที่การจัดการ เรียนการสอนเชิงวิชาการเป็นหลัก จึงจัดการเรียนการสอนในสองรูปแบบคือ แบบปกติสอนด้วย ภาษาไทยและจัดสอนเป็นภาษาอังกฤษเพื่อดึงดูดความต้องการของผู้ปกครองเป็นหลักจนลืม การสืบสานวัฒนธรรม การจัดกิจกรรมสืบสานจึงจัดเพื่อให้ “ได้จัด” โดยไม่ได้คำนึงถึงผลที่จะ เกิดขึ้น

2. ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนวิชาดนตรีนาฏศิลป์และวัฒนธรรมไทย เชื่อมโยงสู่วัฒนธรรม โดยใช้วัฒนธรรมด้านการแสดงล้านนาเป็นฐานชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ พบว่านักเรียนไม่กล้าพูดคำเมืองกันและกัน รวมถึงขาดความสนใจเรียนวิชาดนตรีนาฏศิลป์และ วัฒนธรรมไทยก่อกวนโรงเรียนก็ขาดความตระหนักในผลกระทบที่เกิดขึ้นจึงเกิดความ ตระหนักเห็นสภาพปัญหาที่จะเกิดขึ้นเมื่อนักเรียนเติบโตขึ้นก็จะเพิกเฉยต่อวัฒนธรรมล้านนา จึงได้สืบค้นหาวิธีการหาแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียนจากทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเช่น งานของ ทธนา ขวัญเมือง สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย และอำนาจ บัวศิริ(2019); สมาลี ชัยเจริญ อิศรา ก้านจักร จารุณี ชามาศย และประม ขวงเมือง(2561); ปิ ยะนันท์ หิรัญย์ชโลธร และสิทธิกร สมาลี (2559); ทรงคุณ จันทจร พิสิฐภู ญไทย และไพรัช ดิทยผาด (2552); Cook-Cambell, Allaya(online)พบว่านวัตกรรมที่เหมาะสมกับวัยของ นักเรียนและส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกาออกแบบกิจกรรมการเรียน คือ “การส่งเสริมให้ นักเรียนคิดนอกกรอบ” (thinking outside the box) ที่เน้นให้นักเรียนจินตนาการรูปแบบ ต่าง ๆ และส่งเสริมการแก้ปัญหาที่ท้าทาย (solve challenging problems) ครูจึงได้ ดำเนินการนำรูปแบบนวัตกรรมไปใช้ จำแนกเป็น 5 ขั้นตอนด้วยตนเอง ดังนี้

ขั้นที่ 1 ครูนำเสนอรูปภาพเครื่องดนตรีต่างๆ ครูให้นักเรียนจินตนาการว่าเครื่องมือแต่ ละอย่างนี้ใช้ทำอะไร

ขั้นที่ 2 กระตุ้นให้นักเรียนจินตนาการว่ามีเสียงเป็นแบบใด

ขั้นที่ 3 ครูเปิดเสียงการเล่นดนตรีด้วยเครื่องดนตรีทั้งหมด และ

ขั้นที่ 4 ให้นักเรียนจินตนาการว่า เสียง แต่ละเสียงมาจากเครื่องดนตรีชิ้นใด

ขั้นที่ 5 จากนั้นครูได้นำเครื่องดนตรีจริง ๆ มาให้นักเรียนได้สัมผัสด้วยตนเองและให้ นักเรียนลองใช้เครื่องดนตรีนั้นโดยสมัครใจโดยครูไม่ได้บังคับว่าให้เล่นเพลงอะไร

3. ผลการนำนวัตกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียน “คิดนอกกรอบ” พบว่า1) มี นักเรียนจำนวน รวร้อยละ 50 ให้ความสนใจฝึกฝนเล่นเครื่องดนตรีพื้นเมือง 2) มีนักเรียน

จำนวน รวรายละ 15 สนใจผลิตหรือพัฒนาเครื่องดนตรีพื้นเมืองซึ่งบรรพบุรุษมีไว้ที่บ้าน และ 3) นักเรียนรายละ 25 เลือกที่จะร้องเพลงพื้นเมือง ในขณะที่ผู้ปกครองนักเรียนทุกคนมีความยินดีที่จะส่งเสริมให้นักเรียนฝึกซ้อมเล่นเครื่องดนตรี ร้องเพลง ตามความถนัดของตนเองหลังเลิกเรียน

เครื่องดนตรีของภาคเหนือ

1) ประสิทธิภาพของนวัตกรรม

จากผลการใช้นวัตกรรม ที่ครูใช้กระบวนการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธี **“การส่งเสริมให้นักเรียนคิดนอกกรอบ”** ดังกล่าวข้างต้น พร้อมกับภาพที่ปรากฏที่นักเรียนให้ความสนใจตั้งใจฝึกฝนตนเอง ยืนยันได้ว่าทำให้นักเรียนเกิดความตระหนักเห็นความสำคัญต่อสิ่งที่ตนเองเลือกสรร โดยมีครูคอยให้ความช่วยเหลือและมีผู้ปกครองให้การสนับสนุน ช่วยแก้ปัญหาการขาดการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีล้านนาได้

อภิปรายผลการวิจัย

การขาดการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีที่ผ่านมาของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ และรวมถึงเยาวชนไทยนั้นแม้ว่าจะรู้รึมาในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคการเกิดของ Gen Z พอดี ได้สร้างความวิตกกังวลแก่ผู้ที่รัก และสงวนวัฒนธรรมล้านนาเนื่องจากว่าจะสูญหายไป ในที่สุด อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงจากผลการวิจัยนี้ยืนยันว่าหากครูหรือสถาบันการศึกษาให้ความสนใจจริงในการขัดเกลาผ่านกระบวนการทางการศึกษาโดยใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ไม่มีการบังคับ หากแต่ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสคิดนอกกรอบเป็นหลักอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าในระยะแรกนักเรียนอาจจะไม่เข้าใจ ไม่ซาบซึ้ง ไม่เห็นคุณค่าของการสืบสานวัฒนธรรมแต่อย่างไร เนื่องจากผู้ปกครองต่างสนใจไปที่การอ่านออก เขียนได้ เรียนวิชาการเก่ง ต้องสอบข้อสอบระดับชาติ NT, O-Net ให้ได้คะแนนสูง ๆ ในขณะที่โรงเรียนก็หวังให้นักเรียนต้องแข่งขันทักษะต่าง ๆ เป็นสำคัญเมื่อเวลาผ่านไปก็เปรียบกับผู้วิจัยเน้นการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้ร่วมคิดร่วมทำกิจกรรมแบบส่งเสริมให้นักเรียนคิดนอกกรอบรวมถึงการชี้แจงให้ผู้ปกครองเข้าใจและร่วมในการออกแบบกิจกรรมนั้นจะช่วยปรับเปลี่ยนระบบคิดแบบเดิมไปจนซึมซับและเห็นความสำคัญคุณค่าของการสืบสานวัฒนธรรมล้านนาว่าเป็นสมบัติอันล้ำค่าได้ สอดคล้องกับแนวคิดของทฤษฎีเมือง สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย และอำนาจ บัวศิริ (2019) สุมาลี ชัยเจริญ อิศรา ก้านจักร จารุณี ชามาตย และประมะ ขวงเมือง (2561) ปิยะนันท์ หิรัญชัยโสทร และสิทธิกร สุมาลี (2559) ทรงคุณ จันทจร พิสิฐ ญไทย และไพรัช ดิษฐ์ผาด (2552) เกี่ยวกับส่งเสริมให้นักเรียนคิดนอกกรอบ ในขณะที่อรมน ปั่นทอง และ วรวิทย์ ประสิทธิ์ผล (2021:159) กล่าวว่า การสืบทอดวัฒนธรรมนั้นผู้ที่มิบทบาทสำคัญคือผู้ถ่ายทอดวัฒนธรรม จำเป็นที่ต้องมีการพัฒนาเทคนิคด้านการเพิ่มประสิทธิภาพในวิธีการถ่ายทอดที่ทันสมัยและสรรหาส่วนที่เป็นที่สนใจในการถ่ายทอดจากน้อยไปหามาก รวมถึงการนำหลักการที่ Sahni, Jolly (2019: 2) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ ก็ตามควรเน้นไปที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมหรือผู้เรียนเป็นสำคัญหรือเป็นศูนย์กลางให้มาก (more learner-centered) สอดคล้องกับแนวคิดของ Kirschner and Davis (อ้างในพินิต แต่งจวง 2554: 10) ที่กล่าวว่าครูจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนจาก สอนเนื้อหาไปส่งเสริมให้นักเรียนให้จินตนาการ (imagine) สร้าง (construct) เข้าใจและเรียนรู้ด้วยตนเองหรือ คิดนอกกรอบ โดยมีครูคอยจัดสิ่งแวดล้อมให้ ซึ่ง Maher, Lynne; Plsek, Paul; Price, Jenny and Mugglestone, Mark (2010) กล่าวว่า การที่จะกระตุ้นให้นักเรียนสนใจเรียนต้องจัดให้มีนวัตกรรมเนื่องจากมีส่วนส่งเสริมให้บุคคลสนใจสิ่งแปลกใหม่ใหม่หรือแม้กระทั่งวัฒนธรรมสอดคล้องกับแนวความคิดของ Williams, Iestyn; Silva, Debra de and Ham, Chris(Online) ที่กล่าวเสริมว่า นวัตกรรมที่มีคุณค่า นั้น แท้จริงคือ สิ่งที่เป็น “ความใหม่”(Newness) ที่มีต่อบริบทนั้น ๆ (depend on the context) โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุทธนา ขวัญเมือง สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย และอำนาจ บัวศิริ (2019) ที่เน้นการจัดกิจกรรม ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สื่อ/กิจกรรม) ประกอบด้วย การยื่นตรงเคารพ

ชาติ ร้องเพลงชาติ ใช้ภาษาไทยให้ ถูกต้อง เหมาะสม ทั้งการพูด แต่งกาย ใช้เครื่องใช้ ที่อยู่อาศัยแบบไทย ๆ รักประเทศชาติ มี คุณธรรมจริยธรรม มีความพร้อมทั้งด้านร่างกายและจิตใจ และ เป็นคนเก่งคนดี

จากการที่ผู้วิจัย ได้นำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาด้วย “การส่งเสริมให้นักเรียนคิดนอกกรอบ” ที่เน้นให้นักเรียนเกิดจินตนาการรูปแบบต่าง ๆ ปอกรกับโรงเรียนและผู้ปกครองให้ความสนใจ ส่งเสริมให้มีการแสดงวัฒนธรรมประเพณีการใช้ภาษาพื้นเมืองการแต่งกายพื้นเมืองการเล่นดนตรีพื้นเมืองมีผลทำให้นักเรียนเปลี่ยนไปให้ความสนใจกับวัฒนธรรมประเพณีล้านนาและอยากมีส่วนร่วมในการสืบสานนั้น สอดคล้องกับการค้นพบของ Ji Fan เซซฐภูมิ วรรณไพศาล และ จารุณี มณีกุล (2562) ที่พบว่า นักเรียนทุกชาติศาสนาต่างสนใจวัฒนธรรมและประเพณีโดยเฉพาะเมื่อต้องมีการแลกเปลี่ยนนักเรียนระหว่างชาติขึ้น อัมภพร อาทิตย์ (2556) พบว่า การจัดกิจกรรมให้กับนักเรียนตั้งแต่วัยอนุบาลมีส่วนส่งเสริมความรัก ห่วงเห่นในวัฒนธรรมและประเพณีอย่างมากและงานวิจัยของอัมภพร อาทิตย์ (2556) อนุบาลประสานชุมชน ที่มุ่งมุ่งสู่แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่ง Mohamed Buheji (Online) ก็กล่าวว่าในทำนองเดียวกันว่าความต้องการการมีส่วนร่วมของผู้เรียนนับว่าเป็นแรงจูงใจที่มีอิทธิพลมาก และ Serdyukov, Peter (2017) ตอกย้ำว่า การจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพยังมีความต้องการพัฒนานวัตกรรมให้สอดคล้องกับบริบทอย่างมากโดยเฉพาะนักเรียนต้องเรียนรู้ได้ดีทั้งระบบ (high-quality learning outcomes across the system) ทั้งที่เป็นนักเรียนเฉพาะกลุ่มและที่เป็นพหุวัฒนธรรม รวมถึงต้องมีทฤษฎี หลักการรองรับ สอดคล้องกับปรัชญาการจัดการเรียนรู้ของครูได้แก่ การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child-Centered) การจัดการเรียนรู้ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่น กล่าวว่าให้ผู้เรียนเลือกทำในสิ่งที่ ตนเองชอบและถนัดจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนมีส่วนร่วม (Active Learning) ในการจัดการเรียนรู้และ ลงมือทำกิจกรรม (Learning by Doing) (อรนุช มั่งมีสุขศิริ มปป) ส่งเสริมให้นักเรียนคิดแก้ปัญหาด้วยการคิดนอกกรอบ เป็นต้น

แท้จริงแล้วในปัจจุบัน มีช่องสื่อสารที่ส่งเสริมความสามารถของเด็กที่เรียกว่า Super 10 เป็นช่องทางในการนำเสนอความสามารถ ส่งและสร้างแรงบันดาลใจให้กับเยาวชนคนอื่น ๆ จากข้อมูลของรายการ Super 10 พบว่า มีเด็ก ๆ จำนวนมากที่เรียนรู้ ผึกทักษะจาก You Tube นั้นแสดงให้เห็นว่า หากผู้ใหญ่หรือครูส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งที่เขาสนใจจริง

องค์ความรู้ใหม่

ผลจากการที่ผู้สอนดำเนินการกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมสืบสานวัฒนธรรมล้านนา ด้วยนวัตกรรม“การส่งเสริมให้นักเรียนคิดนอกกรอบ” ที่เน้นให้นักเรียนเกิดจินตนาการรูปแบบต่าง ๆ ก่อนที่จะจางหายไปเป็นเพียงประวัติศาสตร์นั้น ผู้สอนได้ประยุกต์ใช้นวัตกรรมที่กระตุ้นให้นักเรียนสนใจให้คิดนอกกรอบมาพัฒนาด้านวัฒนธรรมได้ด้วยตนเองนั้นได้ผลดีแม้เป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาก็ตาม สอดคล้องกับที่ Sahni, Jolly (2019: 2) ได้กล่าวว่า เนื่องจากในยุคปัจจุบันเทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้าอย่างมากและมีผลกระทบต่อการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นผู้สอนจึงต้องเร่งการเพิ่มสมรรถนะของผู้เรียนให้รู้จักใช้และริเริ่มผลิตนวัตกรรมในทุกรูปแบบด้วยเช่นกัน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. กระบวนการพัฒนานวัตกรรมโดยให้นักเรียนคิดนอกกรอบนี้สามารถนำไปเป็นหลักการ แนวคิดในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนวิชาอื่นๆ ได้ แต่ทั้งนี้ ผู้วิจัยต้องสืบค้นปัญหาให้แน่ชัดก่อน

2. ข้อค้นพบของงานวิจัยที่ส่งเสริมให้นักเรียนคิดนอกกรอบครั้งนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนการสอนวิชาอื่นๆ ได้ เนื่องจากข้อค้นพบนี้ได้ดำเนินการมาแบบซ้ำแล้วซ้ำอีก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การที่ผู้สอนจะดำเนินการจัดการเรียนการสอนเพื่อแก้ปัญหาที่มีอยู่ ให้มีประสิทธิภาพนั้น ควรต้องมีการวิจัยดำเนินการวิจัยเป็นแนวทางในการออกแบบเพื่อการพัฒนา

2. เพื่อให้การวิจัยมีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง สมควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- ปิยะนันท์ หิรัณย์โชทร และ สิทธิกร สุมาลี. (2559). *โครงการศึกษาการพัฒนานวัตกรรม การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน ในระดับประถมศึกษา*. (ในรายงานผลการวิจัย). สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนและคณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทรงคุณ จันทจร พิสิษฐ์ บุญไชย และไพรัช ธิติยผาด. (2552). *คุณค่าอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรม*

- ท้องถิ่นกับการนำมาประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้. (ในรายงานผลการวิจัย). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ภูษิต สถิตพงศ์.(2562). การศึกษาแบบภควันตภาพ : ทางเลือกเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน Ubiquitous Education: Alternative of Instructional Development. *วารสารวิทยบริการ*, 30(1), 230-241.
- วชิรศักดิ์มีชัยภูมิโร. (2557). บทบาทของนวัตกรรมการศึกษาต่อการเรียนรู้. *วารสารราชพฤกษ์*, 13(2),80-89
- ฤทธิไกร ตูลารรณะ. (2547).การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้วยเทคนิคการคิดนอกกรอบ. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 18(55), 75–80.
- พศิน แต่งจวง. (2554). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ดวงกลมพัลลภ.
- ยุทธนา ขวัญเมือง สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย และอำนาจ บัวศิริ. (2562). การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้สร้างเยาวชนต้นแบบตามนโยบายปฏิรูปการศึกษา สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. *วารสารมหาจุฬานาครธรรม*, 6(4), 2091-2093.
- ศูนย์ความคิดสร้างสรรค์ (.ม.ป.ป.). กลยุทธ์การคิดสร้างสรรค์คิดนอกกรอบ เพื่อสร้างนวัตกรรม (Creative & Lateral Thinking) เรียกใช้เมื่อ 7 พฤษภาคม 2564 จาก: <http://www.creativitycenter.co.th>
- สุมาลี ชัยเจริญ, อิศรา ก้านจักร, จารุณี ชามาตย และ ประมะ ขวัญเมือง. (2561). การออกแบบและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการ สร้างความรู้ของผู้เรียนบนพื้นฐานภูมิปัญญาและมิติวิถีไทยเรื่องดิน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 9(1), 110–133.
- อรมน ปั่นทอง และ วรวิทย์ ประสิทธิ์ผล.(2564). แนวทางการสื่อสารเพื่อสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมหัตถกรรมผ้าทอไทยพวนบ้านใหม่ จังหวัดนครนายก. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์*, 5(1), 146–160.
- aa.usno.navy.mil (online) The 21st Century and the 3rd Millennium สืบค้น 7/5/2564 จาก: <https://aa.usno.navy.mil/faq/millennium>
- Boelens, R., De Wever, B., & Voet, M. (2017). Four key challenges to the design of blended learning: A systematic literature review. *Educational Research Review*, 22, 1-18. สืบค้น 7/5/2564 จาก: <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2017.06.001>
- Bolton, Gillie (2004) *Reflective Practice: Writing and Professional Development*. London: Paul Chapman Publishing.

- Buheji, Mohamed (2019) Influence of visualised reflection on ‘solving socio-economic problems’ – a case from youth economy forums. *International Journal of Innovation and Learning*, Vol. X, January 1- 16
- Cooks-Campbell, Allaya(online) Thinking outside the box: 8 ways to become a creative problem solver สืบค้น 7/5/2564 จาก:
<https://www.betterup.com/blog/thinking-outside-the-box>
- hko.gov.hk. (2024). Beginning of the 21st Century and the Third Millennium. Retrieved May 7, 2024, from: <https://www.hko.gov.hk/en/gts/time/centy-21-e.htm>.
- Junga, Dong I.; Chowb, Chee and Wu, Anne.(2003). The role of transformational leadership in enhancing organizational innovation: Hypotheses and some preliminary findings. *The Leadership Quarterly* 14. pp. 525–544.
- Manwaring, K. C., Larsen, R., Graham, C. R., Henrie, C. R., & Halverson, L. R. (2017). Investigating student engagement in blended learning settings using experience sampling and structural equation modeling. *Internet and Higher Education*, 35, 21–33. doi:10.1016/j.iheduc.2017.06.002
- Mokhber, Mozhdeh; Wan Ismail, Wan Khairuzzaman bin and Vakilbashi, Amin (2015) Effect of Transformational Leadership and its Components on Organizational Innovation. *Iranian Journal of Management Studies (IJMS)*, 8(2),221-241.
- Sahni, Jolly (2019) Does Blended Learning Enhance Student Engagement? Evidence from Higher Education, *Journal of e-Learning and Higher Education*, Vol. 2019 (2019), Article ID 121518, DOI: 10.5171/2019.121518 14 pages.
- Sinatra, G. M., Heddy, B. C., & Lombardi, D. (2015). The challenges of defining and measuring student engagement. *Educational Psychologist*, 50(1), 1–13.
- wikipedia.org. (2024). 21st century Wikipedia, the free encyclopedia. Retrieved May 7, 2024, from: https://en.wikipedia.org/wiki/21st_century
- Zhu C, Valcke M, Schellens T. (2010). A cross-cultural study of teacher perspectives on teacher roles and adoption of online collaborative learning in higher education. *European Journal of Teacher Education* 33(2): 147–165.